

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcu **J.**, bývajúcí v P., právne zastúpený Advokátska kancelária Advokáti Heinrich s.r.o., Skautská 12, Nitra, adresa na doručovanie: Lombardiniho 22/b, Bratislava, proti žalovaným **1/ M.**, bývajúcí v B., **2/ United Nations Population Fund**, so sídlom v Bratislave, Grösslingova 35, **3/ Allianz – Slovenská poisťovňa, a.s.**, so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad 4, **o náhradu nemajetkovej ujmy**, vedenej na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 9 C 31/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. septembra 2014 sp. zn. 8 Co 67/2012

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 9. septembra 2014 sp. zn. 8 Co 67/2012 v jeho zmeňujúcej časti a vec mu v rámci zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Pezinok rozsudkom z 16. decembra 2011 č. k. 9 C 31/2008-283 uložil žalovaným v 1/, 2/ a 3/ rade spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 16 596,96 € za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti V. K., nar. X. do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného z nich zaniká povinnosť ostatných.

Uložil ďalej žalovaným v 1/, 2/ a 3/ rade spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 16 596,96 € za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcu do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného z nich zaniká povinnosť ostatných.

Vyslovil, že žalovaný v 1/, 2/ a 3/ rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania o ktorých výške súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

V odôvodnení rozhodnutia prvostupňový súd uviedol, že žalobca si návrhom na začatie konania uplatnil nárok vyplývajúci z § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka z titulu neoprávneného zásahu do osobnostných práv tak vlastných spôsobených smrťou V. K. pri dopravnej nehode zavinenej žalovaným v 1/ rade ako aj z titulu neoprávneného zásahu do práv zomrelej V. K. podľa § 15 Občianskeho zákonníka.

Žalobca je otcom zomrelej V. K., ktorá bola v čase smrti slobodná a bezdetná a preto niet žiadnej fyzickej osoby, ktorá by mohla uplatniť vzniknuté osobnostné právo v rámci prvej zákonom určenej skupiny osôb. Z uvedeného je možné vyvodiť, že smrťou V. K. vzniklo žalobcovi ako jej rodičovi zvláštne právne nástupníctvo, z titulu ktorého mu patrí domáhať sa nárokov stanovených v § 13 Občianskeho zákonníka. Z uvedeného hmotnoprávneho postavenia žalobcu je možné odvodiť i jeho aktívnu vecnú legitimáciu na podanie návrhu na ochranu osobnosti zomrelej V. K..

Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že V.V. mala s otcom žalobcom veľmi pekný a vrúcny vzťah. Napriek skutočnosti, že nezdíľali spoločnú domácnosť, navštevovali sa, boli si blízki. Túto skutočnosť nezmenil a nenarušil ani rozvod žalobcu s matkou V.. Z výpovedí vyplynulo, že správa o smrti dcéry žalobcu zdrvila. Prakticky stratil záujem o život, nechcel jesť, piť. So stratou sa vyrovnáva dodnes. Jeho rodinné väzby, právo rodiča zdieľať život svojej dcéry, právo na jej výchovu a starostlivosť, možnosť upevňovať vzájomný vzťah je nenávratne stratené. Niet väčšieho zásahu do práva na súkromie a rodinný život ako je strata blízkeho človeka, smrť dieťaťa. S poukazom na vyššie uvedené možno konštatovať, že konaním žalovaného v 1/ rade došlo k neoprávnenému zásahu do práv chránených § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ústavou SR, listinou základných ľudských práv a slobôd a tento zásah bol nielen spôsobilý, ale spôsobil značnú ujmu na právach zomrelej V. K. ako aj na právach žalobcu. Príčinná súvislosť medzi konaním žalovaného 1/ a vznikom značnej ujmy je zrejmá, v konaní nebola spornou a vyplýva jednoznačne z vykonaného dokazovania s poukazom na rozhodnutie vydané tak prvostupňovým ako aj dovolacím súdom v rámci trestného konania vedeného proti žalovanému v 1/ rade. Žalovaný v 1/ rade spôsobil usmrtenie V. K. prevádzkou motorového vozidla značky Volvo S80/2001 EČV: E., ktorého majiteľom a teda i prevádzkovateľom bol v čase vzniku dopravnej nehody žalovaný 2/. Prevádzkovateľ motorového vozidla nesie objektívnu zodpovednosť za dopravnú nehodu, ktorej sa nemôže zbaviť vzhľadom na jej pôvod v prevádzke vozidla a to bez ohľadu na

prípadné zavinenie. V konaní bola jednoznačne spornou vecná pasívna legitímácia žalovaného 3/. Ustálená súdna prax podporovaná judikatúrou Najvyššieho súdu SR vychádza z výkladu, že pojmy „škoda“ a „nemajetková ujma“ sú dve zásadne odlišné právne kategórie. Povinné zmluvné poistenie sa vzťahuje výlučne iba na škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, pričom pojem škoda má zásadne materiálny charakter, ktorý v sebe zahŕňa tak škodu skutočnú, ako aj ušlý zisk. Rozsah zákona o povinnom zmluvnom poistení sa nevzťahuje na nemajetkovú ujmu, ktorá má charakter imateriálny a výška jej náhrady je čiste na subjektívnom posúdení, nedá sa exaktne preukázať, na rozdiel od škody materiálnej. Súd prvého stupňa sa v plnom rozsahu stotožnil s uvedeným odlišným stanoviskom sudcu senátu Najvyššieho súdu SR, ktorý uviedol, že pre posúdenie otázky pasívnej legitímácie poisťovne je rozhodujúce vyriešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom škoda použitým v zákone č. 381/2001 Z.z. Je nutné použiť extenzívny výklad a vychádzať z účelu poistenia za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a to je zmierniť následky škôd ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k uvedenému zákonu je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Ak by mal platiť výklad pojmu škoda vychádzajúci z textu zákona č. 381/2011 Z.z. (gramatický výklad), resp. vychádzajúci z ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu, teda ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, mohlo by to znamenať značne majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich finančnému bankrotu. Zároveň by to mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá. Aj samotný Občiansky zákonník zjednocuje pojem škoda a ujma, napríklad v ustanovení § 442 až 444 OZ, keď škodu chápe ako imateriálnu kategóriu, pri škode na zdraví v podobe náhrady za bolestné a náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré sami o sebe tiež nie sú skutočnou škodou v materiálnom zmysle. Prísne formalistický výklad pojmu „škoda“ by viedol k vylúčeniu možnosti oprávnených osôb domôcť sa reálne priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, nakoľko výška priznanej náhrady často niekoľkonásobne prevyšuje finančné možnosti povinných osôb. V kontexte uvedeného je cieľom, aby poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel pokrývalo akúkoľvek škodu alebo ujmu spôsobenú motorovými vozidlami. V širšom ponímaní teda aj nemajetkovú ujmu vzniknutú na osobnostných právach

pozostalých po obeti dopravnej nehody, treba považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a zák. č. 381/2001 Z.z. Z vyššie uvedeného výkladu je možné vyvodiť pasívnu vecnú legitimáciu žalovaného 2/ a žalovaného 3/ a ustáliť, že tak žalovaný 2/ ako aj žalovaný 3/ sú nositeľmi hmotnoprávnej povinnosti voči žalobcovi.

Poskytnutie morálneho zadosťučinenia v podobe ospravedlnenia v danom prípade je nepostačujúce, stratilo svoju opodstatnenosť a funkčnosť. Je plne na mieste požiadavka žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, neustanovuje zákon žiadne medze. Vždy je nevyhnutné prihliadať na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a okolností, za ktorých k nej došlo. V každom prípade však je potrebné vychádzať z čiastky uplatnenej žalobou, nakoľko ide o maximum, ktoré môže súd priznať. Táto suma je súdom vnímaná ako absolútne primeraná závažnosti ujmy, ktorá vznikla. Niet peňažnej hodnoty, ktorá by vyvážila cenu ľudského života. Žiadna čiastka nemôže plne reparovať následky spôsobené vyhasnutím života mladého človeka stojaceho na začiatku životnej dráhy, majúceho všetko podstatné ešte pred sebou, človeka zomrelého násilnou, nečakanou smrťou, zavinenou konaním inej osoby, v plnom zdraví a životnom eláne. Niet sumy, ktorá by vyvážila stratu blízkeho človeka, zvlášť ak je ním vlastné dieťa.

Po konštatovaní dôvodnosti žalobcom uplatneného nároku rozhodol tak, že zaviazal žalovaných 1/ až 3/, aby spoločne a nerozdielne zaplatili žalovanú sumu titulom neoprávneného zásahu do osobnostných práv zomrelej V. K. a neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcu.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 9. septembra 2014 č. k. 8 Co 67/2012-367 rozsudok súdu prvého stupňa v časti náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti V. K., nar. X. zmenil tak, že v tejto časti návrh zamietol. Vo zvyšnej časti náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcu, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu v tejto časti vrátil na ďalšie konanie. V časti náhrady trov konania rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil v tejto časti na ďalšie konanie.

Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že v prejednávanej veci sa žalobca svojím návrhom na začatie konania domáhal proti žalovaným v 1/ až 3/ rade okrem náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (16 596,96 €) titulom neoprávneného zásahu do jeho osobnostného práva (t. j. náhrady ujmy spôsobenej mu smrťou dcéry), náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (16 596,96 €) titulom neoprávneného zásahu žalovaného

v 1/ rade (trestným činom- prečinom usmrtenia) do základného osobnostného práva alebo jej V. K. (dcéry žalobcu) t. j. práva na život. Citujúc ustanovenia § 11, § 13 ods. 1 až 3, § 15, § 16 a § 7 ods. 1 Občianskeho zákonníka uviedol, že keďže subjektívne osobnostné právo je právom neoddeliteľným od osobnosti fyzickej osoby, ktoré trvá po celú dobu života fyzickej osoby; ako právo rýdzo osobné; nemôže sa podľa citovaných ustanovení pred súdom úspešne domáhať občianskoprávnej ochrany nikto iný, ako sama dotknutá- konkrétna fyzická osoba, to znamená, že na uplatnenie práva na ochranu osobnosti je aktívne legitimovaná (vždy) iba tá fyzická osoba, voči ktorej osobnosti smeroval (neoprávnený) zásah, pričom právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby ako právo nemajetkové, zaniká jej smrťou (§ 7 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a neprechádza smrťou fyzickej osoby na dedičov, resp. nestáva sa predmetom dedenia. Vzhľadom na uvedené je vylúčené, aby súd priznal nejakému tretiemu subjektu zadosťučinenie v peniazoch namiesto dotknutej fyzickej osoby. Smrťou fyzickej osoby však vzniká taxatívne určenému okruhu osôb zo zákona (§ 15 Občianskeho zákonníka) zvláštne subjektívne právo na uplatnenie ochrany osobnosti zomrelej fyzickej osoby. Právo na tzv. postmortálnu ochranu osobnosti je zvláštnym osobnostným právom na občianskoprávnu ochranu osobnosti zomrelej fyzickej osoby, patriace nie zomrelému, ale osobám definovaným zákonom ako právo na ochranu osobnosti iného. Existuje z dôvodu, že hodnoty ako česť, dôstojnosť, či potreba ochrany súkromia, prejavy osobnej povahy, existujúce za života, pretrvávajú aj po smrti zomrelého. V danej veci bolo nesporné, že protiprávnym konaním (prečinom usmrtenia) žalovaného v 1/ rade bolo neoprávnene zasiahnuté do osobnostného práva alebo jej V. K. t. j. do jej práva na život; ktorým zásahom jej bola spôsobená neodstrániteľná absolútna ujma – smrť; napriek tomu, že jednoznačne išlo o neoprávnený protiprávny zásah žalovaného v 1/ rade, právo konkrétnej fyzickej osoby (nebo jej V. K.) domáhať sa ochrany v zmysle ustanovenia § 13 Občianskeho zákonníka proti subjektu zásahu okamihom smrti zaniklo, ktoré právo - ako nemajetkové právo netvorí súčasť dedičstva a neprechádza na osoby uvedené v ustanovení § 15 Občianskeho zákonníka, a preto nemohlo na dedičov, resp. na osoby uvedené v ustanovení § 15 Občianskeho zákonníka prejsť ani právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktoré bolo pre svoju osobnú povahu viazané výlučne na dotknutú fyzickú osobu a okamihom smrti zaniklo. Vzhľadom na uvedené; keď právo na ochranu života – ako súčasť jednotného (subjektívneho) osobnostného práva a neoddeliteľne spojeného s osobnosťou fyzickej osoby – nebo jej V. K. zaniklo jej smrťou; by poskytnutím nemajetkovej ujmy v peniazoch niekomu inému ako osobe dotknutej, bola popretá jej satisfakčná funkcia a táto by nadobudla výlučne majetkový charakter, čo je však podľa názoru odvolacieho súdu v rozpore s cieľom ochrany

poskytovanej citovanými ustanoveniami Občianskeho zákonníka. S poukazom na vyššie uvedené dospel preto dovolací súd; na rozdiel od súdu prvého stupňa; k záveru, že žalobca sa neoprávnene domáha náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti svojej alebojej dcéry V. K., a teda súd prvého stupňa nerozhodol správne ak tomuto nároku žalobcu vyhovel a preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v časti - týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti V. K. zmenil tak, že návrh žalobcu v tejto časti zamietol (§ 220 O.s.p.).

Pokiaľ však ide o nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu jeho osobnosti (16 596,96 €) v tejto časti sa možno stotožniť s odvolaním žalovaného 3/, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa je nepreskúmateľný pre nedostatok odôvodnenia, keď z neho nie je zrejmé, z akých dôvodov mal súd prvého stupňa za to, že v danej veci je daný právny nárok na poskytnutie zadosťučinenia v peniazoch, keď nepostačí len konštatovanie, že poskytnutie morálneho zadosťučinenia v podobe ospravedlnenia je v danom prípade nepostačujúce, stratilo svoju opodstatnenosť i funkčnosť a je preto oprávnená náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch a to s prihliadnutím aj na tú skutočnosť, ktorú namietal vo svojom odvolaní žalovaný v 1/ rade, že toto malo byť priznané v inom konaní už matke alebojej V. K.. Ak aj súd prvého stupňa dospel k záveru, že je tu daný nárok na poskytnutie peňažnej náhrady, z odôvodnenia jeho rozhodnutia taktiež vôbec nie je zrejmé, na základe akých okolností mal preukázané, že práve žalobcom uplatňovaná výška (16 596,96 €) je primeraná spôsobenej mu ujme, a teda spravodlivá, tak vo vzťahu k žalobcovi ako aj k žalovanému v 1/ rade, resp. žalovaným v 1/ až 3/ rade. S poukazom na vyššie uvedené nedostatky dospel odvolací súd k záveru, že výrok rozsudku súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcu nemá dostatočnú oporu v odôvodnení rozhodnutia, ktoré tak pre nedostatok dôvodov nedáva spoľahlivý a presvedčivý podklad pre opodstatnenosť právnych záverov vyslovených v jeho výrokovej časti. Preto odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti zrušil a vec v tejto časti vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 O.s.p.).

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu proti prvému výroku v jeho zmeňujúcej časti podal dovolanie žalobca. Prípustnosť dovolania odôvodňoval ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť nesprávnym posúdením veci v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. a v tom, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie

vo veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. V otázke nesprávneho právneho posúdenia namietal, že nemožno súhlasiť s právnou úvahou odvolacieho súdu, že „vzhľadom na uvedené je vylúčené, aby súd priznal nejakému tretiemu subjektu zadost'učinenie v peniazoch namiesto dotknutej fyzickej osoby“. V tomto smere nie je možné sa stotožniť s týmto právnym záverom, ktorý odvolací súd ničím konkrétne nešpecifikoval, nijakými zákonnými ustanoveniami právneho predpisu. Taktiež svoj záver odvolací súd ničím konkrétne nešpecifikoval v otázke, že „okamihom smrti dotknutej osoby zaniklo a ako nemajetkové právo netvorí súčasť dedičstva a neprechádza na osoby uvedené v ustanovení § 15 OZ a preto nemôže na dedičov a ani na osoby uvedené v § 15 OZ prejsť ani právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktoré bolo pre svoju osobnú povahu viazané výlučne na dotknutú fyzickú osobu a okamihom smrti zaniklo“. Právny záver, že právo na život ako ochrana osobnosti neprechádza na osoby uvedené v § 15 OZ nemá oporu v žiadnom ustanovení právneho predpisu. V tomto smere došlo v rozhodnutí odvolacieho súdu k zásadnému nesprávne právnemu posúdeniu veci. V danej veci teda právo samotnej nebohej V. K. domáhať sa ochrany podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti zaniklo okamihom jej smrti a neprešlo na dedičov a ani na osoby uvedené v ustanovení § 15 OZ. Avšak z tejto skutočnosti nemožno logickými právnymi úvahami prísť k názoru odvolacieho súdu v napádanom rozhodnutí, že žalobca ako rodič nebohej nemôže akoby v jej mene požadovať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 OZ, pretože vlastné osobnostné právo zomrelej v zmysle § 11 až 13 OZ zaniklo jej smrťou. Tento názor je priamo v rozpore so znením ustanovenia § 15 OZ v spojení s § 13 OZ.

Považuje napádané rozhodnutie v časti prvého výroku za nesprávne aj z hľadiska jeho odôvodnenia, ktoré považuje za nanajvyš nepostačujúce. Preto je dané rozhodnutie podľa jeho názoru arbitrárnym rozhodnutím. Konajúci odvolací súd sa v ňom totiž nevysporiadal s existujúcim rozhodnutím-judikátom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 54/99. Nevysporiadal sa ani s judikátom Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 84/2011, ktorý uviedol vo svojom odôvodnení súd prvého stupňa, podľa ktorého „prichádza do úvahy tak možnosť tzv. postmortálnej ochrany osobnosti zomrelého v zmysle ustanovenia § 15 OZ ako aj možnosť ochrany osobnosti pozostalej osoby v zmysle § 11 až 13 OZ“. Zdôvodnenie zmeny prvostupňového rozhodnutia hodnotí nielen ako nesprávne ale aj ako nepostačujúce. Zdôrazňuje pritom, že ide o právnu otázku zásadného významu, čo vyplýva aj z vyššie uvádzaného. Odvolací súd sa z vyššie uvádzanými rozhodnutiami súdov, vrátane judikátov Najvyššieho súdu SR nijakým spôsobom nevysporiadal. S ohľadom na zásadu právnej istoty

preto napádané rozhodnutie neobstojí ani po tejto stránke. V uvedenom možno vidieť inú vadu konania pred odvolacím súdom v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

Ako je uvedené v odôvodnení napádaného rozhodnutia, z vyššie uvádzaných dôvodov (citovaných právnych názorov odvolacieho súdu) zmenil odvolací súd prvostupňové rozhodnutie v predmetnej časti. Poukazuje pritom na to, že žalovaný v 1/ rade a ani žalovaný v 3/ rade v priebehu prvostupňového konania nenavrhol žalobu v dotknutej časti zamietnuť z dôvodov uvádzaných v napadnutom rozhodnutí; táto „právna polemika“ nebola nikdy predmetom konania pred súdom prvého stupňa, teda žalobca sa k nej nemal možnosť ani vyjadriť. Má za to, že nečakané je napádané rozhodnutie odvolacieho súdu v časti prvého výroku. Podľa jeho názoru práve prvostupňový súd správne právne posúdil danú časť žaloby a na základe toho správne rozhodol. Prvostupňové rozhodnutie je na rozdiel od napádaného rozhodnutia súladné so znením zákona ako aj s ustálenou súdnou praxou, preto za „nečakané rozhodnutie“ možno označiť napádané rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu jeho prvého výroku. Žalobca sa nikdy nemohol vyjadriť k problematike na ktorej postavil svoje rozhodnutie odvolací súd, teda že „právo na ochranu osobnosti – práva na život – nemôžu za zomrelého uplatňovať osoby uvedené v § 15 OZ“. Táto skutočnosť nebola nikdy prejednávaná pred súdom prvého stupňa. Žalobcovi nebolo doručené vyjadrenie žalovaného v 3/ rade k vyjadreniu žalobcu. Žalobca nebol ani vyzvaný podľa § 213 ods. 2 O.s.p. Uvedené je v rozpore s právom účastníka na spravodlivé súdne konanie. V uvedenom možno tiež preto vidieť inú vadu konania pred odvolacím súdom v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Navrhol, aby najvyšší súd v dovolacom konaní rozsudok odvolacieho súdu zmenil a žalobe vyhovel, eventuálne, aby zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie a zároveň zaviazal žalovaných na náhradu trov konania žalobcu v dovolacom konaní.

Žalovaný 3/ vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedol, že toto dovolanie nepovažuje za dôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), v jeho zmeňujúcej zamietavej časti preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že za a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t. j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom, či súdom nesprávne obsadeným).

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. dovolací súd kládol dôraz na skúmanie tej vady, ktorej existenciu dovolateľ v dovolaní síce namietal (§ 237 písm. f/ O.s.p.) ale považoval ju za inú vadu konania v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. („nečakané je napádané rozhodnutie odvolacieho súdu v časti prvého výroku, nemohol sa vyjadriť k problematike na ktorej postavil svoje rozhodnutie odvolací súd, nebol ani vyzvaný podľa § 213 ods. 2 O.s.p.“).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závažný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu,

3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu takzvaných prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa svoje rozhodnutie v časti o náhrade nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti nebohej V. K. odôvodnil ustanovením § 15 Občianskeho zákonníka a uzavrel, že žalobcovi ako rodičovi nebohej patrí zvlášť právne nástupníctvo domáhať sa nárokov stanovených v § 13

Občianskeho zákonníka. Z uvedeného hmotnoprávneho postavenia žalobcu je možné odôvodniť i jeho aktívnu vecnú legitimáciu na podanie žaloby na ochranu osobnosti zomrelej V. K.. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia v porovnaní so súdom prvého stupňa akcentujúc na ustanovenie § 7 Občianskeho zákonníka uzavrel, že subjektívne osobnostné právo je právom neoddeliteľným od osobnosti fyzickej osoby, ktoré trvá po celú dobu života fyzickej osoby, ako právo rýdzo osobné, nemôže sa podľa citovaných ustanovení pred súdom úspešne domáhať občianskoprávnej ochrany nikto iný ako sama dotknutá – konkrétna fyzická osoba, to znamená, že na uplatnenie práva na ochranu osobnosti je aktívne legitimovaná (vždy) iba tá fyzická osoba voči ktorej osobnosti smeroval (neoprávnený) zásah, pričom právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby ako právo majetkové, zaniká jej smrťou a neprechádza smrťou fyzickej osoby na dedičov, resp. nestáva sa predmetom dedenia. Je teda vylúčené, aby súd priznal nejakému tretiemu subjektu zadosťučinenie v peniazoch namiesto dotknutej fyzickej osoby. Právo na tzv. postmortálnu ochranu osobnosti je zvláštnym osobnostným právom na občianskoprávnu ochranu osobnosti zomrelej fyzickej osoby, patriace nie zomrelému ale osobám definovaným zákonom ako právo na ochranu osobnosti iného. Existuje z dôvodu, že hodnoty ako česť, dôstojnosť, či potreba ochrany súkromia, prejavy osobnej povahy, existujúce za života pretrvávajú aj po smrti zomrelého. Z dovolaním napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd považoval predmetné ustanovenia za rozhodujúce pre rozhodnutie veci. V súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalobcovi nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v jeho zmeňujúcej časti, v ktorej bol návrh žalobcu zamietnutý podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. marca 2016

JUDr. Jozef K o l c u n, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lucia Suchá